

FERDINAND LEPCKE (1866 - 1909),

artysta rzeźbiarz, twórca bydgoskich pomników „Potopu” i „Łuczniczki”

Urodzony 23 III 1866 w Coburgu w północnej Bawarii, Spędził tam jedynie wczesne dzieciństwo, gdyż rodzina wkrótce przeniosła się do Berlina. Tu ukończył gimnazjum, a następnie podjął studia na berlińskiej Konigliche Akademie der Kunste. Studiował w latach 1883 - 1890 pod kierunkiem znanego rzeźbiarza berlińskiego prof. Fritza Schapera. Umiejętności praktyczne zgłębiał w atelier rzeźby braci Biber i pracowni Kunstgewerbemuseum w Berlinie. Dojrzał twórczo w atmosferze stylu neoklasycystycznego, który od czasów Johanna Gottfrieda Schadowa (1774 - 1850), m.in. twórcy kwadrygi na Bramie Brandenburskiej i Christiana Daniela Raucha (1777 - 1857) odgrywał zasadniczą rolę w Niemczech. Fascynacje te ulokowały go wśród tzw. akademików. Bliższy był mu jednak nazbyt może patetyczny styl dawnych mistrzów niż nowa stylistyka, którą przyniósł modernizm (Jugendstil, Art Deco). Później w jego twórczości znalazły się także elementy tych nowych prądów artystycznych. Skłonność ku rzeźbie klasycznej miała swoje źródło w jego zamiłowaniu do antyku. Przełom 1892/1893 spędził w Rzymie ugruntowując znajomość rzeźby antycznej. Po powrocie do Berlina Ferdinand Lepcke objął stanowisko profesora w tutejszej Akademii Sztuk Pięknych. Przyjęty został do elitarnego grona członków Berliner Kunstverein. Rychło też spotkał się z oficjalnym uznaniem dla swojej twórczości. Już w 1893 mając zaledwie 27 lat uhonorowany został nagrodą państwową, a w 1894 złotym medalem przyznawanym za osiągnięcia artystyczne. Był już wtedy cenionym artystą i poszukiwanym rzeźbiarzem.

W 1897 Krajowa Komisja ds. Sztuki w Poznaniu wystąpiła z inicjatywą ufundowania monumentalnego pomnika-fontanny. W 1898 ogłoszono konkurs na projekt pomnika. Przystąpił do niego także Ferdinand Lepcke. Spośród 44 przedstawionych projektów wybrano właśnie jego model. Prace nad wykonaniem i ustawieniem pomnika trwały 6 lat. Postawiono go w ogrodzie regencyjnym (dziś park im. Kazimierza Wielkiego). Uroczyste odsłonięcie pomnika miało miejsce 23 VII 1904, lecz wodę do wodotrysku doprowadzono dopiero w 1908. W uroczystości, która zgromadziła przedstawicieli władz z Berlina i Poznania oraz licznie przybyłych mieszkańców wziął udział także Ferdinand Lepcke. Realizując rzeźbę nawiązał on do motywów biblijnego potopu. Składała się ona z 3 oddzielnych grup. Najwyższa, środkowa grupa przedstawiała mężczyznę na szczycie skalnym, jednym ramieniem podtrzymującego omdlałą kobietę, drugim ratującego mężczyznę ostatkiem sił trzymającego się skały. Poniżej siedziało dziecko wpatrujące się w martwą matkę, a obok wynurzał się lew szukający ratunku z otchłani. Z lewej strony głównej grupy siedziała niedźwiedzica unosząca małe nad wodą. Trzecią grupę usytuowaną z prawej strony tworzył mężczyzna walczący z wężem. Wszystkie odlane z brązu rzeźby, oblewane wodą z wodotrysku ułożono w prostokątnym basenie z piaskowca. Koszt budowy wyniósł 100 tys. marek. Fontanna „Potop” czytelna w swoim biblijnym przesłaniu emanowała dramatyzmem wydarzeń i budziła podziw. Ułożona wśród zieleni w parku była obiektem częstych odwiedzin w trakcie tradycyjnych spacerów i szybko stała się stałym elementem pejzażu miasta. Bydgoszczanie szczycili się jej posiadaniem. Rzeźba przetrwała do 7 I 1943, kiedy to decyzją okupacyjnych władz miasta rozpoczęto jej rozbiórkę. Do dziś pozostał po niej jedynie basen ze stylizowanymi rybami tryskającymi wodą umieszczonymi tam już po wojnie.

Drugą rzeźbą Ferdinanda Lepckego, która znalazła swoje miejsce w Bydgoszczy jest „Łuczniczka”. Powstała ona w berlińskiej pracowni artysty, prawdopodobnie w 1908, najpierw jako niewielki odlew gipsowy. Była eksponowana na wystawach m.in. w Berlinie i Monachium, gdzie wzbudziła zainteresowanie i uznanie zwiedzających. Fotografie pracy Ferdinanda Lepckego zamieszczono również na łamach kilku czasopism fachowych poświę-

conych sztuce. W 1910 Łuczniczka trafiła także do Bydgoszczy na wystawę, którą zorganizowało Deutsche Gesellschaft für Kunst und Wissenschaft. Zwiedzających urzekła pięknem i dojrzałością warsztatową twórcy. Pod jej urokiem pozostał także burmistrz Hugo Wolff, który przekonał władze miasta do nabycia rzeźby. Udał się on do Berlina, nawiązał kontakt z bratem nieżyjącego już Ferdinanda Lepckego i zakupił oryginał dzieła (artysta wykonał kilka kopii posągu). Całe przedsięwzięcie sfinansował znany bydgoski bankier Louis Aronsohn. Koszt zakupu rzeźby wyniósł 5840 marek. Uroczyste odsłonięcie pomnika nastąpiło 18 X 1910 w sześćdziesiątą rocznicę urodzin fundatora. Posąg ustawiono na granitowym cokole w ogródku obok Teatru Miejskiego od strony Brdy. Potem kilkakrotnie zmieniał lokalizację. Rzeźba przedstawiała młodą, nagą dziewczynę trzymającą napięty łuk ze strzałą. Zwracała uwagę klasycznymi proporcjami ciała i posągowym pięknem. Jej nagość budziła jednak wiele emocji, zwłaszcza wśród konserwatywnej części bydgoszczan. Rychło stała się także bohaterką wielu rozmaitych plotek i utworów literackich. Niebawem jednak wrosła w bydgoski krajobraz stając się obok herbu symbolem miasta. Dziś stoi w parku im. Jana Kochanowskiego naprzeciwko Teatru Polskiego.

W zbiorach Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy znajduje się jeszcze jedna rzeźba Ferdinanda Lepckego zatytułowana „Pocałunek”.

Obok prac, które związały Ferdinanda Lepckego z Bydgoszczą był on także autorem wielu innych rzeźb: popiersi, herm, pomników i fontann. Najbardziej znane *Der Bildhauer* i *grupa rzeźbiarska Wiedersehen* znajdują się w zbiorach Galerii Narodowej w Berlinie. Część prac zasilają zbiory berlińskiej Akademii Sztuk Pięknych. Popiersie Richarda Ruckerta ustawiono w Viktoriapark w Berlinie - Kreuzberg, a pomnik Justusa Jonasa w kaplicy zamkowej w Wittenberdze.

Ferdinand Lepcke zmarł w Berlinie 19 III 1909 na zapalenie płuc.

Przypisy:

- 1 Archiwum Państwowe w Bydgoszczy (dalej cytuję APB), Akta miasta Bydgoszczy, sygn. 907 a-b;
- 2 APB, Niemieckie Towarzystwo Sztuki i Wiedzy w Bydgoszczy, sygn. 51-52;
- 3 ANNER G., Sintflut, s. 280;
- 4 Calendarium, s. 87, 96;
- 5 Historia Bydgoszczy s. 557, 559, 599;
- 6 JAESCHKE A., Der Sintflut-Brunnen, s. 3;
- 7 JANISZEWSKA-MINCER B., Z dziejów, s. 233-236;
- 8 KUCZMA R., „Potop” s. 50-52;
- 9 MEINHARDT G., Bromberger Dankmaler, s.405-406;
- 10 MINDE-POUET G., Neue Kunstwerke, s. 69-72;
- 11 OHLHOFF G., Der Bildhauer, s. 2;
- 12 RASMUS H. Fontanna „Potop” s. 197-199;
- 13 R.ASZEWSKI Z., Pamiętnik. s. 186-187, 286-287;
- 14 ROMANIUK M. „Bydgoskie” rzeźby. s. 56—60;
- 15 WINTER P. DERENDA J., Bydgoska „Łuczniczka”, passim;
- 16 ZABEL.E., Ein Bromberger Kunstwerk, s. 1.

Marek Romaniuk